

25.11.2019. г.

**ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
НАЦРТА ЗАКОНА О ПРАВИМА БОРАЦА, ВОЈНИХ ИНВАЛИДА,
ЦИВИЛНИХ ИНВАЛИДА РАТА И ЧЛАНОВА ЊИХОВИХ ПОРОДИЦА**

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 97. тачка 10. Устава Републике Србије, којом је утврђено да Република Србија уређује и обезбеђује систем у области борацко-инвалидске заштите, као и одредбом члана 69. став 4. којом је прописано да се инвалидима, ратним ветеранима и жртвама рата пружа посебна заштита, у складу са Законом.

**II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА И ЦИЉЕВИ КОЈИ СЕ ЖЕЛЕ
ЊИМЕ ПОСТИЋИ**

1. Садашњу заштиту бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата, цивилних жртава рата, као и чланова њихових породица уређују ранији савезни прописи (1), прописи Републике Србије (2), некадашњи прописи аутономних покрајина Војводине и Косова и Метохије (3), као и прописи локалне самоуправе (4), и то:

I.

1. Закон о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца („Службени лист СРЈ”, бр. 24/98, 29/98 и 25/00 – СУС и „Службени гласник РС”, бр. 101/05 - др. закон и бр.50/18):

На основу члана 127. овог Закона, на снази су поједине одредбе следећих прописа:

1.1. Закон о основним правима носилаца ”Партизанске споменице 1941. ” (“Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 40/73, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

1.2. Закон о основним правима бораца шпанског националноослободилачког и револуционарног рата од 1936. до 1939. године (“Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 40/73, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

1.3. Закон о основним правима лица одликованих Орденом народног хероја (“Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 21/74, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

1.4. Закон о основним правима лица одликованих орденом Карађорђевог звезда с мачевима, орденом Белог орла с мачевима и Златном медаљом Обилића (“Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 22/73, 33/76, 68/81, 75/85, 44/89 и 87/89);

1.5. Закон о борацком додатку (“Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 33/76, 32/81, 68/81, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

II.

2.1. Закон о правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица ("Службени гласник РС", број 54/89 и "Службени гласник РС", бр. 137/04 и 50/18);

2.2. Закон о правима цивилних инвалида рата ("Службени гласник РС", бр. 52/96);

2.3. Закон о финансирању удружења бораца ослободилачких ратова Србије ("Службени гласник РС", бр. 21/90);

У периоду 1992-1996. године Влада Републике Србије донела је следеће уредбе којима је додатно била уређена област борачко-инвалидске заштите у периоду од 1992. до 31. марта 2006. године:

2.4. Уредба о материјалном обезбеђењу и другим правима бораца, ратних војних инвалида и цивилних инвалида рата из оружаних акција после 17. августа 1990. ("Службени гласник РС", бр. 7/92, 20/92, 31/92, 45/93, 75/93, 8/94, 37/94 и 52/96);

2.5. Уредба о правима на допунску заштиту војних инвалида, корисника породичне инвалиднине и цивилних инвалида рата ("Службени гласник РС", бр. 39/92, 45/93, 75/93, 52/96 и 35/06);

2.6. Уредба о правима ратних војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова породица палих бораца из Републике Српске, односно Босне и Херцеговине, који привремено бораве на територији Републике Србије ("Службени гласник РС", 84/92, 52/96 и 35/06);

2.7. Уредба о висини месечних новчаних примања из области борачко – инвалидске заштите ("Службени гласник РС", бр. 8/94, 37/94 и 35/06);

2.8. Уредба о повећању примања корисника инвалидског додатка и материјалног обезбеђења по прописима из борачко - инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата ("Службени гласник РС", бр. 75/93, 52/96 и 35/06);

2.9. Уредба о начину остваривања права припадника Југословенске војске у отаџбини и Равногорског покрета у области борачко-инвалидске заштите ("Службени гласник РС", бр. 51/05).

Наведене уредбе (осим Уредбе под тачком. 2.9. стављене су ван снаге Уредбом о престанку важења одређених уредби у области борачко-инвалидске заштите ("Службени гласник РС", бр. 35/06). Поједина права призната тим уредбама и даље се остварују. Након ове уредбе донета је Уредба о праву на месечно новчано примање за време незапослености ратних војних инвалида од V до X групе из оружаних акција после 17. августа 1990. године ("Службени гласник РС", бр. 42/06). Иста је замењена истоименом уредбом ("Службени гласник РС", бр. 8/19), која је ступила на снагу 16. фебруара 2019. године, а у примени је почев од исплате права за месец јануар 2019. године.

III.

Уставним Законом о изменама и допунама Уставног закона за спровођење Устава Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 20/93) прописи аутономних покрајина Војводине и Косова и Метохије стављени су ван снаге. Међутим, овим законом прописано је да се права призната на основу тих

прописа остварују до доношења одговарајућег републичког закона из ове области. Прописи аутономних покрајина, на основу којих се остварују наведена права, јесу:

3.1. Закон о правима бораца и војних инвалида ("Службени лист САП Војводина", бр. 19/85, 31/86, 32/88, 15/89, 1/90, 9/90 и 37/90);

3.2. Закон о материјалном обезбеђењу и здравственој заштити учесника НОР-а ("Службени лист САП Косово и Метохија", бр. 5/79, 5/82, 52/86, 17/87, 41/87, 12/88, 25/89 и 29/89) и

3.3. Закон о инвалидском додатку и другим правима војних инвалида ("Службени лист САП Косово и Метохија", бр. 24/79, 5/82, 52/86, 41/87, 12/88 и 29/89).

(I.) Законом о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца, који је Савезна скупштина СРЈ донела 12. маја 1998. године, а који је у примени од 1. јула 1998. године, извршена је кодификација дотадашњих савезних прописа из области борачко-инвалидске заштите и уређена су основна права из ове области која су везана за телесно општење или су у вези са погибијом члана породице. Након доношења Уставне повеле Државне заједнице Србија и Црна Гора (4. фебруара 2003. године) дотадашња законска надлежност на нивоу савезне државе у области борачко инвалидске заштите у целини је пренета на републички ниво, а наведени закон је наставио да се примењује као пропис Републике Србије, све до доношења одговарајућег републичког закона. Актуелни догађаји у земљи настали после доношења овог закона (оружане акције на територији АП Косово и Метохија и југу Србије, рат у СРЈ 1999. године, велики прилив избеглица из република бивше СФРЈ од којих су многи били корисници права из области борачко-инвалидске заштите, доношење прописа о признавању права из области борачко-инвалидске заштите припадницима Југословенске војске у отаџбини и Равногорског покрета и др.) захтевају нормативно уређење новонасталих односа и превазиђених законских решења.

(II.) Сада важећи прописи Републике Србије из области борачко инвалидске заштите уређују допунску заштиту бораца и корисника основних права по наведеном савезном закону, као и потпуну заштиту цивилних инвалида рата и чланова породица цивилних жртава рата и умрлих цивилних инвалида рата. Ова заштита, поред осталог, условљена је и породичним и материјалним приликама домаћинства корисника. И ови прописи су превазиђени, с обзиром да је републички закон донет још 1989. године и захтева уређење ове области према новонасталим околностима.

(III.) На основу Уставног закона за спровођење Устава Републике Србије задржана су права која су у овој области призната по прописима АП Војводина и АП Косово и Метохија, до доношења одговарајућег републичког закона. Како овај закон, у међувремену, није донет призната права се и даље остварују по наведеним покрајинским прописима. Ова права су аналогна правима утврђеним републичким прописима, уз постојање разлика у погледу назива права, круга корисника обухваћених заштитом, обима права и услова за њихово остваривање. Стога ово захтева потребу јединственог регулисања ове заштите на територији целе Републике.

(IV.) Допунском заштитом бораца, по прописима органа локалне самоуправе, штите се борци којима није обезбеђена заштита по горе наведеним прописима (или се већ признатим корисницима обезбеђује шири обим права), у оквиру средстава које обезбеђује сама општинска (односно градска) управа. Републичка регулатива, такође, непосредно утиче на овај ниво заштите.

Овим законом се по први пут, јединствено за територију Републике Србије, уређује област борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата, врши се усклађивање наведених прописа са Уставом Републике Србије и истовремено се врши кодификација свих прописа у овој области. Наиме, Законом се реализује од раније присутна идеја да се укупна законодавна материја из ове области уреди једним прописом. Разлози за такав приступ су вишеструки, од суштинских (јер се ради о материји која је повезана истим основним опредељењима на којима се заснива конституисање права одређених категорија грађана), до правнотехничких, јер се у оквиру једног закона сажимају сви битни елементи и критеријуми за категоризацију корисника права, врсте права и начин њиховог коришћења, обезбеђује бољи преглед материје, стварају услови за бољу практичну примену законских решења и тиме обезбеђивање већег степена законитости у овој области.

Законом се настоји да се материја у овој области уреди тако што ће се кроз конституисање права и заштите која се обезбеђује грађанима афирмисати трајна вредност борбе за одбрану независности, суверености и уставног поретка земље. На тој основи, Закон садржи решења како за будућност, тако и у односу на догађаје у ближој и даљој прошлости везане за ратна збивања и оружане акције у миру.

Досадашња сагледавања материјалног и социјалног положаја ове категорије корисника показала су да постоје бројни проблеми и потреба за појачаном заштитом појединих од ових корисника. Полазећи од опредељења да се задржи износ основице за одређивање примања и износи тих примања, исти су исказани процентуално од просечне нето зараде у Републици (без пореза и доприноса). Основна интенција је да се права задрже у истим износима који су прописани сада важећим прописима, уз извесно повећање износа личне и породичне инвалиднине.

Закон садржи и знатан број других измена и нових решења за спровођење основних материјално - правних одредаба којима су уређени услови за остваривање права у овој области. Већина тих решења односи се на прецизирање одређених појмова, поступка за остваривање права, доказна средства, услове за коришћење права, надзор над извршавањем овог закона и др.

III. НАЧЕЛА НА КОЈИМА СЕ ЗАСНИВА ПРЕДЛОГ ЗАКОНА

Закон је заснован на следећим начелима:

- да се Уставом Републике Србије корисницима борачко-инвалидске заштите пружа посебна заштита у складу са законом,
- да се у основи не умањује ниво до сада остварене заштите,

- да су у питању лична права: бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица,
- да обим заштите чланова породица не буде већи од заштите коју би носилац права могао да оствари по овом закону.

IV. ОБЈАШЊЕЊЕ ПРЕДЛОЖЕНИХ ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА И ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИСТИТУТА

Закон се састоји из десет поглавља, и то:

- уводне одредбе,
- корисници права,
- права и услови за остваривање права,
- коришћење и престанак права,
- поступак за остваривање права,
- јединствена евиденција података,
- контрола наменског коришћења средстава и надзор над радом органа у вршењу поверених послова државне управе,
- удружења,
- казнене одредбе,
- прелазне и завршне одредбе.

ГЛАВА I, УВОДНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 1. до 4.)

Чланом 1. утврђује се круг корисника чија се права уређују: борци, ратни и мирнодопски војни инвалиди, цивилни инвалиди рата, чланови породица палих бораца, умрлих бораца, умрлих војних инвалида, лица које је погинуло или умрло у војсци у миру, умрлих цивилних инвалида рата и цивилних жртава рата.

Чланом 2. прописано је да се права утврђена овим законом заснивају на принципу накнаде штете и на принципу националног признања.

ГЛАВА II, КОРИСНИЦИ ПРАВА (чл. 5. до 31.)

1. Борци, чл. 5 до 7. Закона

Члан 5. прописује ближе околности релевантне за дефинисање појма борца и рокове трајања околности са становишта услова за остваривање права предвиђених законом:

1) учешће у будућем рату или будућим оружаним акцијама предузетим за време мира ради одбране суверенитета, независности, територијалне целокупности и уставног уређења Републике Србије (после ступања на снагу овог закона);

2) учешће у антифашистичкој борби у Другом светском рату у својству припадника Војске Краљевине Југославије (априлски рат – од 6. до 17. априла 1941. године);

3) учешће у антифашистичкој борби у Другом светском рату у својству припадника партизанских одреда, Народноослободилачке војске и

партизанских одреда Југославије, односно Југословенске армије, (период од 17. априла 1941. године до 15. маја 1945. године);

4) учешће у антифашистичкој борби у Другом светском рату у својству припадника Југословенске војске у отаџбини, односно Равногорског покрета (период од 17. априла 1941. до 15. маја 1945. године);

5) учешће у оружаним акцијама ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности СФРЈ у својству припадника оружаних снага СФРЈ (период од 17. августа 1990. године до 27. априла 1992. године, а за припаднике оружаних снага СФРЈ стационираних на територији Босне и Херцеговине – до 19. маја 1992. године);

6) учешће у оружаним акцијама предузетим за време мира ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности СРЈ, Државне заједнице СЦГ, односно Републике Србије, до ступања на снагу овог закона у својству припадника оружаних снага СРЈ, Државне заједнице СЦГ, односно Републике Србије (период после 27. априла 1992. године);

7) учешће у рату ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности СРЈ од 24. марта до 26. јуна 1999. године;

Суштина орочавања времена трајања оружаних акција и у вези са тим одређивање појединих делова територије бивше СФРЈ искључује могућност да се учесницима оружаних акција на територијама република бивше СФРЈ (тј. ван територије СРЈ, односно Државне заједнице СЦГ, односно Србије) после 27. априла 1992. године (односно после 19. маја 1992. године) призна својство борца у смислу овог закона.

Својство борца, ради признавања права по овом закону, везано је за држављанство Републике Србије. Дата је могућност да ово својство може остварити и странац.

Чланом 6. Закона прописано је ограничење за признање статуса борца лицу које је добровољно учествовало у рату, односно у оружаним акцијама предузетим у миру, тиме што је то лице морало бити прикључено званичним војним јединицама.

Чланом 7. извршено је разврставање бораца у категорије бораца. Према периоду дужини и територији војног ангажовања, борци су разврстани у три категорије бораца. Права прописана овим законом припадају борцима у зависности од категорије у коју су разврстани. Признање статуса борца и разврставање у категорије врши се решењем органа надлежних за послове борачко – инвалидске заштите.

2. Војни инвалид, чл. 8. до 21. Закона

Одредбама чл. 9. до 12. Закона прописују се услови за стицање својства ратног војног инвалида: оштећење организма које је последица ране, повреде, озледе или болести од најмање 20%, задобијене под околностима из члана 5. (којим је дефинисан појам борца), као и за време ратног заробљеништва.

Одредбама чл. 12. до 21. Закона дефинише се појам мирнодопског војног инвалида. Прописане су околности вршења војне службе релевантне за стицање тог својства, круг лица и посебни услови за признање овог својства, при чему су заштитом обухваћени: војници на служењу војног рока, ученик односно кадет војношколских установа, слушаоци школе за резервне официре и лица у резервном саставу на дужности у Војсци Србије. Услов за признање својства мирнодопског војног инвалида по основу ране, повреде или озледе, је да

оштећење организма мора бити најмање 20% а по основу болести најмање 60%. Члан 19. Закона дефинише да се нехат не сматра кривицом у смислу чл. 13. до 15. Закона. Чланом 20. дефинисан је појам вршења војне службе, односно дужности у вези са службом у војсци, упућујућом одредбом на војне прописе.

3. Цивилни инвалид рата и цивилна жртва рата, чл. 22. и 23. Закона

Одредбама чл. 22. и 23. Закона дефинисани су појмови цивилног инвалида рата и цивилне жртве рата. Прецизирано је да се својство цивилног инвалида рата може остварити само по основу телесног оштећења задобијеног на територији Републике Србије. Новина је да се цивилним инвалидом рата, односно цивилном жртвом рата сматра и лице које је задобило телесно оштећење или је погинуло као жртва терористичког напада у иностранству у својству дипломатског или конзуларног представника Србије у вези са обављањем службене дужности. По садашњем пропису ова лица могу да остваре статус мирнодопског војног инвалида. Ово решење је и изузетак у односу на општи услов за признање својства цивилног инвалида односно цивилне жртве рата по коме је релевантно само оштећење организма настало на територији Републике Србије.

4. Породица палог борца, члан 24. Закона

Одредба члана 24. Закона дефинише појам породице палог борца, и круг чланова породице који могу остварити прописана права. Новина је да су, у односу на досадашње прописе, из законске заштите искључени брат, сестра и унук палог борца.

5. Породица умрлог борца, члан 25. Закона

Одредбом члана 25. Закона утврђује се круг сродника који чине породицу умрлог борца, који могу остварити права прописана овим законом по умрлом борцу.

6. Породица војног инвалида и војника који је погинуо или умро у Војсци, члан 26. Закона

Одредбом члана 26. Закона утврђује се круг сродника који чине породицу умрлог војног инвалида, односно војника који је погинуо или умро у Војсци, који могу остварити права прописана овим законом.

7. Породица цивилног инвалида рата и цивилне жртве рата, члан 27. Закона

Одредбом члана 27. Закона утврђује се круг сродника који чине породицу умрлог цивилног инвалида рата, односно цивилне жртве рата, који могу остварити права прописана овим законом.

8. Ужа породица, члан 28. Закона

Чланом 28. Закона утврђује се круг лица који чине ужу породицу, који могу остварити права по овом закону или који утичу на утврђивање услова за остваривање права по овом закону.

9. Издржавање, члан 29. Закона

Чланом 29. Закона прецизиран је појам издржавања – упућивањем на утврђивање ове околности по прописима којима се уређују породични односи.

10. Потпуна неспособност за рад, члан 30. Закона

Чланом 30. Закона прописује се ко се сматра неспособним за рад, ради испуњавања услова за остваривање права по овом закону.

11. Држављанство, члан 31. Закона

Чланом 31. прописује се држављанство Републике Србије као услова за остваривање и коришћење права по овом закону. Постојање овог држављанства је неопходну и у време подношења захтева за признавање права и у време коришћења признатих права.

ГЛАВА III, ПРАВА И УСЛОВИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА (чл. 32. до 116.)

1. Права, члан 32. Закона

Одредбом члана 32. Закона таксативно су наведена сва права која се могу остварити по овом закону.

2. Одређивање и усклађивање новчаних износа права, чл. 33. Закона

Чланом 33. Закона прописује се која се примања по овом закону исплаћују месечно и да се она обрачунавају у одговарајућем проценту од основице.

Основица је:

1) за право на личну инвалиднину, породичну инвалиднину, додатак за негу, ортопедски додатак, месечно новчано примање, инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида, новчану накнаду за набавку путничког моторног возила, једнократну помоћ у случају смрти корисника, накнаду трошкова сахране - износ просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право;

2) за право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу - износ просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право увећан 30%;

3) за право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота - износ просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији, за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право;

4) за право на борачки додатак - најнижи износ пензије у осигурању запослених у Републици Србији према прописима из пензијског и инвалидског осигурања, за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право.

Основица из става 2. овог члана утврђује се на основу објављених података републичког органа надлежног за послове статистике и републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање.

3. Посебни услови за остваривање права, чл. 34. до 116. Закона

- 1) лична инвалиднина

Одредбама чл. 34. до 39. Закона утврђени су општи услови за остваривање својства војног инвалида и својства цивилног инвалида рата: начин утврђивања процента инвалидитета, разврставање инвалида у групе инвалидитета (војни инвалиди од I до X групе и цивилни инвалиди рата од I до V групе).

Чланом 38. утврђени су износи личне инвалиднине која припада војним инвалидима и цивилним инвалидима рата. Новина је да су садашњи износи личне инвалиднине свим групама инвалидитета повећани, односно повећани су проценти од основице.

2) Породична инвалиднина

Одредбама чл. 40. до 42. Закона наведени су чланови породице палог борца, умрлог војног инвалида I до VII групе и породице лица које је погинуло или умрло као војно лице у мирнодопским условима, као и чланови уже породице цивилног инвалида рата I групе са 100% инвалидитета коме је за основне животне потребе неопходна нега и помоћ другог лица, који могу остварити право на породичну инвалиднину, као и услови за признавање овог права.

Право на породичну инвалиднину може остварити супружник (удова или удовац) палог борца, умрлог војног инвалида I до VII групе и лица које је погинуло или умрло као војно лице у мирнодопским условима, као и чланови уже породице цивилног инвалида рата I групе са 100% инвалидитета коме је за основне животне потребе неопходна нега и помоћ другог лица, које се уводи као ново право. Задржани су услови по сада важећим прописима у погледу година живота са којима супружник може остварити ово право – удова са 45 година, односно удовац са 50 година. Уколико супружник користи право на породичну инвалиднину као сауживалац са дететом, има право на породичну инвалиднину све док дете има право на породичну инвалиднину, без обзира на услове у погледу година живота супружника. Дете, усвојеник и пасторак могу остварити право на породичну инвалиднину до 15. године живота а након тога само под условом да се налазе на школовању. Услов везан за школовање је прецизиран везивањем степена школовања са одређеним годинама живота, тако да уколико дете похађа средњу школу право на породичну инвалиднину може остваривати до 20. године живота а уколико похађа високошколску установу до 26. односно 27. године живота. Право на породичну инвалиднину признаје се и за време првог, другог и трећег степена студија (докторске студије). Неспособност за рад код деце постоји уколико је основ за ту неспособност наступио пре 15. године, односно за време док је дете користило породичну инвалиднину док се налазило на школовању.

Одредбама чл. 43. до 46. прописана су решења у којима се одређује на који начин се утврђују износи породичне инвалиднине када ово право користе више чланова породице, као и ко има прече право на породичну инвалиднину, као и видови породичних инвалиднина.

Одредбама чл. 47. до 52. прописани су месечни износи породичних инвалиднина, при чему је њихов месечни износ утврђен у проценту од основице и износи:

- породична инвалиднина по палом борцу и породична инвалиднина по лицу које је погинуло или умрло у Војсци у миру - 116,00%,

- по умрлом војном инвалиду и цивилном инвалида рата I групе са 100% инвалидитета коме је за основне животне потребе неопходна нега и помоћ другог лица - 26%;

- додатак за родитеља палог борца којима је то било једино дете или су му остала деца изгубила живот као грађанске жртве рата износи 54% (за једног родитеља), односно 81% (за оба родитеља),

- увећана породична инвалиднина – 63%.

- Новина је да су износи породичне инвалиднине по палом борцу, по лицу које је погинуло или умрло у Војсци и по умрлом војном инвалиду повећане.

3) Додатак за негу

Одредбама чл. 53. до 57. прописано је право на додатак за негу. Ради се о праву које по сада важећим прописима остварују војни инвалиди и цивилни инвалиди рата (којима се додатак за негу разврстава у три степена) и корисници месечног новчаног примања (којима се додатак за негу разврстава у два степена). Износ права се утврђује у зависности од степена додатка за негу.

Право на додатак за негу имају војни инвалиди и цивилни инвалиди рата I групе, као и инвалиди II до IV групе којима је укупно оштећење организма једнако оштећењу организма војног инвалида I групе. Право је задржано без промене у погледу степена додатка за негу, поступка признања и износа права.

Овом праву аналогно је право на повећање месечног новчаног примања због везаности за постељу (по закону АП Војводина) које ће се, такође, превести на додатак за негу IV степена и V степена.

Одредбом члана 57. задржано је садашње право војног инвалида и цивилног инвалида рата коме је признато право на додатак за негу на накнаду износа доприноса за социјално осигурање које је платио за лице са којим је закључио уговор о раду којим му ово лице пружа негу.

4) Додатак на децу

Одредбом члана 58. прописано је да војни инвалиди од I до VII групе и деца-корисници породичне инвалиднине, остварују право на додатак на децу под условима и у висини који су утврђени прописима о финансијској подршци породици са децом.

5) Ортопедски додатак

Одредбама чл. 59. до 61. прописано је право на ортопедски додатак. Право је утврђено без промена у односу на сада важеће прописе: признаје се војном или цивилном инвалиду рата од I до VI групе коме је својство признато по основу ампутације или тешког оштећења екстремитета или по основу потпуног губитка вида на оба ока.

Право на ортопедски додатак разврстава се у четири степена, према тежини, врсти и узроку оштећења. Износ права одређује се у зависности од степена ортопедског додатка. У оквиру првог степена ортопедског додатка садржано је садашње повећање износа овог права од 25% од досадашњег износа, инвалидима код којих постоје два или више оштећења првог степена.

б) Здравствена заштита и друга права у вези са остваривањем здравствене заштите

Право на здравствену заштиту по овом закону може да оствари борац, војни инвалид, цивилни инвалид рата, корисник породичне инвалиднине, корисник месечног новчаног примања, као и чланови њихових породица у складу са прописима из области здравства.

7) Медицинско-техничка помагала

Чланом 63. прописано је да војни инвалиди могу остварити право на медицинско-техничка помагала у складу са прописима из области здравства.

Изузетно од овог основног решења, прописано је да војни инвалид, за оштећења организма по основу којих му је признато својство војног инвалида, може остварити право на протезу, ортозу и инвалидска колица већег стандарда од стандарда који је предвиђен прописима из области здравства, а који буде прописан подзаконским актом. Помагало се признаје са одређеним роком трајања и не сматра се трајно признатим правом.

8) Бањско-климатски опоравак

Право на бањско-климатски опоравак (досадашње право на бањско-климатско лечење) припада војним инвалидима и корисницима породичне инвалиднине. Не представља продужени вид лечења, већ се признаје у циљу побољшања њиховог општег здравственог стања у складу са индикацијама које ће бити прописане подзаконским актом. Право ће се реализовати по посебном акту који доноси надлежни министар.

9) Професионална рехабилитација и новчана помоћ за време професионалне рехабилитације

Право на професионалну рехабилитацију и новчану помоћ за време професионалне рехабилитације остварује се у складу са законом којим се уређује преквалификација или доквалификација особа са инвалидитетом.

10) Инвалидски додатак

Одредбама чл. 66. до 73. прописано је право на инвалидски додатак. Под овим општим називом садржана су три права, и то:

- а) Право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу (садашње право на борачки додатак);
- б) Право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида, које припада свим ратним војним инвалидима, тј. ратним војним инвалидима од I до X групе (ради се о корисницима садашњег права на накнаду за време незапослености ратног војног инвалида од I до IV групе – по закону и садашњег права на месечно новчано примање за време незапослености ратног војног инвалида од V до X групе – по Уредби); (100% од основице за ратне војне инвалиде од I до IV групе, односно 63% од основице за ратне војне инвалиде од V до X групе); по сада важећим прописима право трајно престаје, поред осталог, заснивањем радног односа; новина је да се право на месечно новчано примање за време незапослености ратног војног инвалида од V до X групе – по Уредби прописује Нацртом законом као активно право свих ратних војних инвалида од V до X групе, тако да ће ово право моћи да остваре и они ратни војни инвалиди који то право нису остваривали по Уредби; осим тога, новина је и да ово право, које је кориснику престало због заснивања радног, корисник може поново остварити и када је засновани радни однос кориснику престао без његове воље - у случајевима у којима за то нису постојали оправдани разлози у смислу прописа о раду;

- в) право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота је ново право. Право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година а који је остварио пензију, признаје се у износу разлике између основице и остварене пензије. Право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година а није остварио право на пензију, одређује се у месечном износу од 100% од основице.

11) Месечно новчано примање

Месечно новчано примање представља право којим се обезбеђује материјална заштита материјално необезбеђених корисника права по овом закону. Ово право сада је прописано у различитим облицима у више закона из области борачко-инвалидске заштите, са различитим кругом корисника и у различитим износима (месечно новчано примање, новчана помоћ, инвалидски додатак, основна новчана накнада и изузетна новчана накнада). Корисници који ово право остварују по садашњим прописима су борци Другог светског рата, као и војни инвалиди, цивилни инвалиди рата, корисници породичне инвалиднине, чланови породица умрлих бораца Другог светског рата, умрлих цивилних инвалида рата и цивилних жртава рата. С обзиром да ово право остварују наведена лица уколико су материјално необезбеђена и за време док су материјално необезбеђена, то стицање права на месечно новчано примање не представља трајни вид заштите (за разлику од личне и породичне инвалиднине), јер је у зависности од прихода корисника и чланова његовог домаћинства. Промене прихода домаћинства могу довести до повећања, смањења или губитка даљег коришћења овог права.

Апсолутну сметњу за остваривање овог права по садашњим прописима представљају: радни однос, оснивање привредног друштва или друге доходне организације, предузетничка односно самостална делатност, накнада зараде за време незапослености и изузетно месечно новчано примање; поред ових, као апсолутна сметња уводи се и материјално обезбеђење по прописима из области социјалне заштите, власништво или плодуживање на више од 10 хектара пољопривредне земље (члан 76).

Из круга чланова домаћинства чији приходи се не узимају од утицаја на право корисника искључени су чланови уже породице корисниковог детета (унук, зет и снаха).

Утврђен је само један износ додатка за самохраност за све самохране кориснике, који износи 42% од основице (који износ по сада важећим прописима припада самохраном кориснику без катастарског прихода), што значи да се додатак за самохраност у износу од 21% од основице који је припадао кориснику са катастарским приходом преводи на износ додатка за самохраност од 42% од основице (члан 80.).

Основица за утврђивање овог права одређује се према просечној месечној заради у Републици (без пореза и доприноса) за месец који два месеца претходи месецу у коме се остварује право. Износ права одређује се у процентуалном износу 70% од основице, уколико корисник и чланови његовог домаћинства остварују не остварују приходе, а уколико исте остварују 40% од основице. Ако су самохрани припада им додатак у износу од 42% од основице.

Право се признаје почев од првог дана наредног месеца по подношењу захтева и надаље док за то постоје законом прописани услови. Корисник је у обавези да пријави сваку промену у породичним и имовинским условима које утичу на смањење права. Промене које утичу на повећање износа права узимају

се у обзир по захтеву корисника. Првостепени орган је у обавези да у току априла сваке године спроведе поступак утврђивања чињеница да ли је у имовинским и породичним приликама корисника права на месечно новчано примање дошло до промене од утицаја на смањење права и уколико јесте, да одлучи по насталој промени.

12) Породични додатак

Право на породични додатак је право којим се обезбеђује материјална заштита корисника породичне инвалиднине признате по умрлом војном инвалиду коме је припадало право на додатак за негу. Признаје се износу 85% (корисницима чије домаћинство нема приходе од утицаја на право), односно у износу 60% (корисницима чије домаћинство остварује приходе од утицаја на право) од износа додатка за негу који је остваривао умрли војни инвалид. Остали услови за остваривање овог права су исти као и за остваривање права на месечно новчано примање (чл. 83. до 85.).

13) Борачки додатак

Одредбама чл 86. и 87. Закона прописано је право на борачки додатак. То је ново право, које припада борцу коме је утврђен статус борца по овом закону. Признаје се борцу старијем од 60 година живота уколико он и чланови његове уже породице који живе у домаћинству не остварују таксативно наведене приходе. Износ права се утврђује у одговарајућем процентуалном износу од најнижег износа пензије у осигурању запослених за месец који два месеца претходи месецу у коме се остварује право, у зависности од категорије у коју је борац разврстан.

14) Накнада трошкова смештаја у установе социјалне заштите

Чланом 88. прописано је право на накнаду трошкова смештаја у установе социјалне заштите. Новина у остваривању овог права је да у накнади наведених трошкова учествује и корисник свим својим примањима признатим по овом закону, с тим што му се за личне потребе обезбеђује износ од 25% од укупног износа тих примања. Уколико примања корисника прелазе збир трошкова смештаја и наведени минимални износ, разлика припада кориснику.

15) Новчана накнада за набавку путничког моторног возила

Одредбама чл. 89. до 92. прописано је право војних инвалида I групе на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила. У односу на решење овог права по сада важећим пропису новина је да се кориснику не додељује путничко моторно возило, већ новчана накнада за његову набавку у износу шеснаест просечних нето зарада за месец који два месеца претходи месецу у коме се остварује право.

16) Право на посебан пензијски стаж

Чланом 93. прописано је да борац коме је статус борца признат решењем надлежног органа по овом закону има право да му време проведено у рату, односно оружаним акцијама призна у посебан пензијски стаж по прописима из области пензијског и инвалидског осигурања.

17) Право на решавање стамбених потреба

Чланом 94. прописано је право на решавање стамбених потреба корисника права по овом закону, на тај начин што је јединица локалне самоуправе обавезана да када гради станове за социјално становање, у складу са делом стварно исказаних стамбених потреба, издвоји одговарајући удео (не мањи од 10%) од укупне вредности планираних инвестиција по пројектима за изградњу станова за социјално становање на њеној територији, укључујући и 10% од укупне вредности планираних инвестиција по пројектима других облика решавања стамбених питања (као на пример повољније кредите, субвенције за куповину имања, реновирање или изградњу кућа и др.) за решавање стамбених потреба корисника борачко – инвалидске заштите. Критеријуме за расподелу ових станова протписаће локална самоуправа.

18) Накнада трошкова путовања

Одредбама чл. 95. до 98. прописани су начин и услови за остваривање накнаде трошкова путовања (коју чине: трошкови превоза у унутрашњем саобраћају железницом или аутобусом). Право је пренето из сада важећег савезног и републичког закона, без измена у делу који се односи на трошкове превоза, с тим што није прописано и право на дневнице за време проведено на путовању. Право припада корисницима по овом закону када користе превоз у друго место у поступцима који се покрећу по службеној дужности и у поступцима који се покрећу по захтеву странака уколико им захтев коначним решењем буде позитивно решен.

19) Бесплатна и повлашћена возња

Одредбама чл. 99. до 103. прописани су услови и начин остваривања права на бесплатну и повлашћену возњу, војних инвалида, цивилних инвалида рата и корисника породичне инвалиднине. Право је пренето из сада важећих прописа. Новина је да је број возњи уз повластицу повећан са три на седам возњи (за војне инвалиде и цивилне инвалиде рата), односно са једне на две возње (за кориснике породичне инвалиднине). Искључена је могућност коришћења авиона као превозног средства. Осталим корисницима задржан је број возњи по сада важећим прописима.

20) Право на „Борачку споменицу“

Одредбама чланова од 104. до 106. установљава се „Борачка споменица“ као национално признање борцу.

21) Право на легитимацију

Одредбама чл. 107. до 110. прописано је ново право - право на легитимацију. Право припада корисницима права по овом закону. Легитимација представља јавну исправу којом се доказује својство које је имаоцу легитимације признато. Прописани су основни услови за доделу и коришћење ове легитимације.

22) Право на приоритет у запошљавању

Приоритет у запошљавању прописан је одредбом члана 111. Органи државне управе, органи аутономне покрајине и органи јединице локалне самоуправе, у складу са прописима којима се уређује област рада и запошљавања уколико испуњавају услове из конкурса, односно огласа под

истим условима, дају приоритет у запошљавању следећим лицима по редоследу по коме су наведена:

- а) дете палог борца;
- б) ратни војни инвалид;
- в) борац.

23) „Равногорска споменица 1941.“

Чланом 112. прописано је право на „Равногорску споменицу 1941.“. Право је пренето из сада важећег закона, којим су носиоци ове споменице изједначени са носиоцима „Партизанске споменице 1941.“. Прописан је изглед споменице, услови за додељивање споменице и права која припадају носиоцу споменице.

24) Помоћ у случају смрти

Одредбама чл. 113. до 116. прописани су услови и начин остваривања права на помоћ у случају смрти корисника по овом закону. Право садржи следеће видове помоћи:

- Накнада погребних трошкова: припада лицу које сахрани корисника права по овом закону; утврђена је у износу накнаде погребних трошкова умрлог корисника пензије по прописима о пензијском и инвалидском осигурању, осим у случају смрти носиоца „Партизанске споменице 1941.“, шпанског борца, лица одликованог Орденом карађорђевог звезда с мачевима (за које накнада износи 300% од основице) и смрти лица одликованог Орденом народног хероја (за кога накнада износи 500% од основице).

- Једнократна помоћ у случају смрти корисника: припада наследницима умрлог војног инвалида и корисника месечног новчаног примања оствареног по основу признатог својства војног инвалида, права на породичну инвалиднину или својства борца. За умрле војне инвалиде право се признаје у двоструком износу личне инвалиднине коју је умрли инвалид остваривао (с тим што је најмањи износ ове помоћи износ инвалиднине војног инвалида треће групе), а за умрле кориснике месечног новчаног примања право се признаје у двоструком износу месечног новчаног примања које је умрли корисник остваривао (члан 114.).

- Накнада трошкова превоза умрлог корисника: припада лицу које је сносило трошкове превоза војног инвалида који умре ван свог пребивалишта (члан 115. и 116.).

ГЛАВА IV, КОРИШЋЕЊЕ И ПРЕСТАНАК ПРАВА (чл. 117. до 132.)

Одредбама чл. 117. до 132. уређена су питања везана за почетак остваривања права, коришћење права, промене од утицаја на остваривање права, сметње за остваривање и престанак права. У основи, задржана су решења из садашњих прописа. Битне новине у односу на садашња решења су:

1. Почетак остваривања права

Задржано је основно решење да се права признају од првог дана наредног месеца по подношењу захтева. Међутим, није предвиђено и решење да се права признају и три месеца уназад, уколико је захтев поднет три месеца по испуњењу услова за признање права; изведена права признају се од дана када је кориснику коначним решењем признато основно право, односно од првог дана наредног месеца од дана признања својства борца (чл. 117.). Докази и основаност

признања својства борца и права која припадају борцу прописани су одредбом члана 118.

2. Коришћење права

Одредбама чл. 119. до 122. прописано је да су права по овом закону лична права и да се не могу преносити на друга лица. Корисници са пребивалиштем у иностранству могу остваривати личну инвалиднину, додатак за негу, ортопедски додатак, породичну инвалиднину, додатак за родитеља палог борца и увећану породичну инвалиднину, а не и друга права прописана овим законом. Права призната по овом закону могу се остваривати док корисник има држављанство Републике Србије. Чланом 191. прописано је да кориснику коме су права призната по досадашњим прописима без држављанства Републике Србије престају призната права уколико до почетка примене овог закона није стекао ово држављанство.

Чланом 122. прописано је да за време док се налази на издржавању казне затвора кориснику месечног новчаног примања не припада ово примање, као ни друга права изведена из тог права, осим уколико издржава чланове уже породице у ком случају му припада 50% од износа месечног новчаног примања до шест месеци од дана ступања на издржавање казне.

3. Промене од утицаја на остваривање права

Прописана је обавеза корисника права прописаних овим законом да у року од 15 дана пријаве све промене које утичу на губитак или смањење права признатих по овом закону. Прецизирано је од када настале промене утичу на признато право (чл. 123. и 124.).

4. Сметње за остваривање и коришћење права и престанак права

Одредбама чл. 125. и 126. прописује се да се права по овом закону не могу признати, а уколико су иста призната престају: лицу које је пребегло непријатељу или је побегло из војске или са војне дужности, које је срађивало са непријатеље, само се ранило ради избегавања војне дужности, као и лицу осуђеном за одређена кривична дела (против уставног уређења и безбедности Републике Србије, против човечности и других добара заштићених међународним правом). Такође, члану породице не могу се признати права прописана овим законом по основу наведеног лица, а уколико су му призната иста му престају. Правоснажна судска пресуда којом је припадник Југословенске војске у отаџбини и Равногорског покрета или члан његове породице осуђен због учешћа у борбама против партизанских одреда, Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, односно Југословенске армије, представља сметњу за остваривање права по овом закону, осим уколико је оваква пресуда стављена ван снаге у поступку спроведеном по прописима о рехабилитацији ових лица.

Чланом 127. прописано је да права по овом закону не може остварити супружник који је након смрти лица по коме остварује право склопио нови брак. Уколико је супружник већ остварио наведена права, иста престају, осим ако су му права призната по основу неспособности за рад. Супружник не може остварити права по овом закону а ако га је остварио исто му престаје ако се не стара о детету са којим као сауживалац треба да користи права. Супружнику се може поново успоставити право уколико настави да се стара о детету за време док исто користи право. Родитељ не може остварити права по овом закону по

основу детета уколико је правоснажном судском пресудом потпуно лишен родитељског права.

Чланом 128. прописано је да војни и цивилни инвалид рата не може по основу истог оштећења организма истовремено користити права по овом закону и право на накнаду за телесно оштећење по прописима о пензијском и инвалидском осигурању.

Чланом 129. прописано је да корисник права на додатак за негу по овом закону не може истовремено користити и новчану накнаду на име неге по другом правном основу.

Чланом 130. прописано је да, у циљу спречавања случајева да лице по истом чињеничном основу користи права из области борачко-инвалидске заштите и у Републици Србији и у другој држави, лице које је остварило право на личну или породичну инвалиднину у другој држави не може то право остваривати у Републици Србији, без обзира на то што је стекло држављанство Републике Србије или има пребивалиште у Републици Србији. У претходном периоду је извршено упоређивање података о корисницима права из области борачко-инвалидске заштите у Републици Србији и у Републици Српској при чему је утврђено да око 200 корисника истовремено по истом правном основу користе права из области борачко-инвалидске заштите у обе државе. У овим случајевима, на основу споразума који су закључили министари за борачко-инвалидску заштиту обе државе, призната права су задржана од старане државе која је прва признала права. Такође, права по овом закону не може остварити ни лице које се одрекло коришћења права по истом основу у другој држави.

Одредбама чл. 131. и 132. прописани су разлози за престанак права на породичну инвалиднину и инвалидски додатак због престанка испуњавања услова у вези заснивања радног односа, оснивања профитабилне организације или одбијања понуђеног запослења, као и услови под којима се право на инвалидски додатак може поново остварити.

ГЛАВА V, ПОСТУПАК ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА (чл. 133. до 176.)

1. Захтев

Одредбама чл. 134. до 140. прописано је да се поступак за признавање права по овом закону остварују по поднетом захтеву. Легитимација о признатом својству по овом закону и књижица за повлашћену вожњу издаје се по службеној дужности. Захтев за признавање права по основу оштећења организма насталог услед ране, повреде или озледе, односно погибије или смрти члана породице може се поднети без рока ограничења, а права по основу оштећења организма насталог по основу болести или по основу члана породице који је умро од болести може се поднети у прописаном року.

2. Доказивање

Одредбама чл. 141. и 142. прописано је да се статус борца доказује на основу оригиналних писаних доказа из времена учешћа у рату, односно оружаним акцијама предузетим у миру, на основу писаних података којима располаже надлежни орган, на основу решења надлежног органа којим је борцу време проведено у рату признато у посебан пензијски стаж или на основу решења донетог у поступку спроведеном по овом закону.

Одредбама чл. 143. до 150. прописују се врсте доказних средстава којима се може утврдити да је рана, повреда или озледа болест задобијена под

околностима прописаним овим законом и врста медицинске документације којом се утврђују настала телесна оштећења. Прописано је, поред осталог, да је за утврђивање околности настанка телесног оштећења по основу ране, повреде и озледе релевантна само медицинска документација о лечењу која потиче из одређеног периода од престанка околности под којима је задобијена. Чињеница да је лице од кога чланови породице изводе право по одредбама овог закона погинуло или умрло утврђује се само писменим доказним средствима из времена када је то лице погинуло, умрло или нестало. Писменим доказним средством не може се сматрати изјава странке или другог лица, као ни упис у војну књижицу који је извршен без позива на одговарајућу службену евиденцију. Надлежна јединица или установа војске, односно надлежни орган Министарства унутрашњих послова је дужан да изда уверење о околностима под којима се случај догодио. Околности под којима је цивилно лице задобило рану, повреду или озледу, односно изгубило живот, утврђују се на основу записника о извршеном увиђају и других аката надлежних органа унутрашњих послова, односно правосудних органа. Одредбама чл. 151. и 152. прописано је да се за кориснике којима се исплата врши у иностранству, докази о животу прибављају сваких 6 месеци, а докази о томе да дете испуњава услове у погледу школовања сваке године. Доказ за корисника који се школује у иностранству да је завршио одређени степен школе мора бити нострификован. За остваривање права на инвалидски додатак потврда о висини зараде подноси се сваког месеца, потврда о висини остварене пензије шестомесечно, а остали докази сваких годину дана.

Одредбама чл. 153. и 154. прописане су лекарске комисије на основу чијег налаза и мишљења се утврђују инвалидитет, постојање више оштећења која одговарају инвалидитету I групе, вероватноћа промене процента инвалидитета, додатак за негу, ортопедски додатак, право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила, чињеница да је болест, односно смрт у узрочној вези са вршењем војне службе, потреба војног инвалида за медицинско-техничким помагалом, као и друге чињенице са медицинског аспекта битне за одлучивање о правима по овом закону и то: првостепена, другостепена и посебна лекарска комисија. Прописан је састав ових комисија, начин њиховог рада и врста медицинске документације на основу којих комисије дају налаз и мишљење. Новина је да су другостепена и посебна лекарска комисија надлежне за целу територију Републике Србије

3. Првостепени управни поступак

Одредбама чл. 155. до 157. прописано је да по захтеву за признање права по овом закону, као и по захтеву за утврђивање статуса борца и разврставање у категорију борца који поднесе корисник који има пребивалиште у Републици Србији у првостепеном поступку решава општинска односно градска управа према месту пребивалишта подносиоца захтева. Наведени орган је надлежан и за издавање легитимације корисника по овом закону и књижице за остваривање права на повлашћену возњу

У првостепеном поступку по захтеву лица које има пребивалиште у Републици Хрватској решава Градска управа Новог Сада, по захтеву лица које има пребивалиште у Републици Румунији решава општинска управа Вршац, а по захтеву лица из осталих земаља Градска општина Стари Град у граду Београду, осим уколико је о захтеву лица са пребивалиштем у иностранству пре

напуштања територије Републике Србије већ одлучивао други орган на територији Републике Србије, када исти задржава надлежност (до сада је надлежност за решавање по захтевима лица са пребивалиштем у иностранству одређивана подзаконским актом - Упутством). Првостепени органи обављају наведене послове као поверене. Оваквим прописивањем надлежности решавање о правима из области борачко-инвалидске заштите усаглашава са уставним решењима и решењима из Закона о локалној самоуправи, по којима републичке прописе извршавају републички органи управе, а општини се може поверити обављање ових послова само законом. Првостепено решење подлеже претходној контроли од стране овлашћеног службеног лица првостепеног органа.

4. Другостепени управни поступак

Чланом 158. прописано је да о правима из овог закона у другом степену решава надлежно министарство. Ово решење је новина у односу на сада важеће прописе по којима је надлежни другостепени орган за територију Аутономне покрајине Војводина и територију града Београда одговарајући орган Аутономне покрајине Војводина, односно града Београда. Ово у циљу отклањања различите праксе наведених органа до које долази у примени прописа у истоветним случајевима.

Одредбама чл. 159. до 166. прописана су права чија ревизија се обавезно врши од стране надлежног министарства. Ревизија се врши у року од три месеца од дана пријема предмета. Ако је против решења донетог у првом степену изјављена жалба о ревизији и жалби решава се истим решењем. Ако ревизија не буде извршена у року од три месеца од истека рока за жалбу или у року од три месеца од достављања налаза и мишљења које је другостепена лекарска комисија дала на основу свог упута на специјалистичко испитивање лица на које се односи решење, сматра се да је ревизија извршена и да је дата сагласност на то решење. У поступку ревизије обавезно је и прибављање налаза и мишљења другостепене лекарске комисије када је у питању утврђивање чињенице да ли је болест у узрочној вези са вршењем војне службе, проценат инвалидитета, степен ортопедског додатка, степен додатка за негу, оштећење организма по основу кога се признаје право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила. Потпуну неспособност за рад утврђују надлежне лекарске комисије по прописима из пензијског и инвалидског осигурања.

5. Управни спор

Чланом 167. прописано је да се против коначног решења донетог по жалби, као и против решења донетог у вршењу ревизије може водити управни спор, осим уколико је предмет враћен на поновни поступак.

6. Поступак по променама од утицаја на право и код привремено признатих права

Одредбама чл. 168. до 172. прописан је поступак по променама од утицаја на призната права и начин одлучивања по овим променама. Основно решење је да се поступак ради одлучивања по променама које утичу на смањење обима или престанак права признатих по овом закону покреће по службеној дужности, а по променама које утичу на повећање обима признатог права се покреће по захтеву корисника. Корисник је у обавези да активно учествује у наведеним поступцима. Сходно члану 170. првостепени орган по службеној дужности

спроводи поступак за доношење новог решења о праву које је по овом закону призната привремено. Уколико корисник коме је привремено признато право, онемогући да лекарска комисија да налаз и мишљење по истеку привремености, поступак за признање права ће се обуставити, а у случају да поново поднесе захтев за признање овог права исто ће му се признати почев од првог дана наредног месеца од дана подношења тог захтева.

Одредбама чл. 173. и 174. прописани су следећи поступци: поступак повећања процента инвалидитета уколико код војног инвалида, односно цивилног инвалида рата наступе промене које су од утицаја на повећање процента инвалидитета признатог коначним решењем; поступак за поновно признање својства по захтеву за утврђивање процента инвалидитета који поднесе лице коме је престало својство инвалида због смањења процента привремено признатог инвалидитета испод минималног процента; поступак по захтеву лица коме је раније поднет захтев за признавање тог својства по основу ране, повреде или озледе одбијен због недовољног процента инвалидитета.

7. Трошкови поступка и трошкови за извршавање Закона

Одредбама чл. 175. и 176. прописује се да се у поступку за остваривање права по овом закону не плаћају таксе и да се трошкови за остваривање права по овом закону обезбеђују у буџету Републике Србије.

ГЛАВА VI, ЈЕДИНСТВЕНА ЕВИДЕНЦИЈА ПОДАТАКА (чл. 177. до 182. Закона)

1. Јединствена евиденција података о корисницима права из области борачко инвалидске заштите

Одредбама чл. 177. и 178. прописано је овлашћење надлежног министарства да води јединствену евиденцију података о корисницима права по овом закону, оствареним правима, члановима корисниковог домаћинства, приходима корисника и чланова његовог домаћинства. Сагласно прописима о заштити податак о личностима, таксативно су наведени лични подаци о корисницима о којима ће се водити евиденција. Евиденција се води путем јединственог информационог система. Јединствени информациони систем биће и основа за исплате права. Непосредан унос података у евиденцију врши првостепени орган и исти је одговоран за њихову тачност.

2. Исплата новчаних износа права

Одредбама чл. 179. до 181. прописано је да се исплата месечних новчаних примања врши на основу Јединствене евиденције података. Налогодавац исплата је првостепени орган.

3. Повраћај неосновано остварених примања

Чланом 182. прописано је да је корисник коме је извршена исплата на коју није имао право у обавези да изврши повраћај остварених новчаних износа. Првостепени орган решењем утврђује неосновано примљен износ и период у коме је исти остварен. Новчана примања по овом закону која доспевају месечно застаревају у складу са прописима о застарелости потраживања. Уколико се корисник не сагласи да изврши повраћај неправилно примљеног износа, повраћај ће се остварити у судском поступку.

ГЛАВА VII, КОНТРОЛА НАМЕНСКОГ КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА И НАДЗОР НАД РАДОМ ОРГАНА У ВРШЕЊУ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ (чл. 183. и 184.)

Одредбама чл. 183. и 184. прописано је овлашћење министарства надлежног за послове борачко инвалидске заштите да врши надзор над радом првостепених органа којима су поверени послови државне управе у овој области, у складу са законом којим се уређује државна управа. О извршеном надзору саставља се записник који се уручује првостепеном органу, на основу чега министарство доноси решење којим првостепеном органу налаже мере за отклањање неправилности, по којим је тај орган дужан да поступа. Против наведеног решења може се изјавити жалба Влади. Надлежно министарство има овлашћење да може органима којима је поверено извршавање овог закона давати обавезне инструкције за извршавање тих послова.

ГЛАВА VIII, УДРУЖЕЊА (чл. 185. до 188.)

Одредбама чл. 185. до 188. прописано је да ради унапређивања области борачко-инвалидске заштите, неговања традиције ослободилачких ратова Србије и остваривања сарадње са сродним националним и међународним организацијама, могу се оснивати удружења и савези бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и корисника породичне инвалиднине и неговаоца традиција ослободилачких ратова Србије, у складу са законом којим се уређују удружења.

Удружења која су од посебног друштвеног значаја за унапређивање области борачко инвалидске заштите, заштите цивилних инвалида рата и неговања традиције ослободилачких ратова Србије одређује Влада, на предлог министра надлежног за борачко инвалидску заштиту. Средства за остваривање програма и циљева ових савеза и удружења обезбеђивала би се у буџету Републике Србије.

ГЛАВА IX, КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ (члан 182.)

Чланом 189. прописани су прекршаји и висине новчаних казни за учињене прекршаје за које се може казнити одговорно лице и извршилац послова у надлежном органу. У питању су случајеви када се чињењем или нечињењем врше повреде одредаба закона битне са становишта осигурања материјалних и процесних претпоставки за остваривање законости у овој области.

ГЛАВА X, ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 190. до 213.)

Глава десета закона – прелазне и завршне одредбе, садржи решења којима се уређује прелазак на примену новог закона у односу на законе који су важили до његовог ступања на снагу, полазећи од промена у стварима статусног карактера код појединих права и код одредаба о поступку. Већина тих решења садржи одредбе о поступању надлежних органа по службеној дужности у циљу ефикаснијег споровођења одредаба новог закона.

Члан 190. садржи основно решење да ће се права призната до почетка примене овог закона по прописима који престају да важе, по основу који није прописан овим законом, задржати и остваривати под условима, у обиму и на начин утврђен овим законом, уколико овим законом није другачије прописано.

Чланом 191. прописано је да корисницима којима су права призната без држављанства Републике Србије престају призната права даном ступања на снагу овог закона, уколико нису стекли држављанство Републике Србије.

Чланом 192. прописано је да супружник борца погинулог у оружаним акцијама после 27. априла 1992. године, коме је као сауживалоцу са дететом било признато право на породичну инвалиднину по прописима који престају да важе и исто престало када и детету због тога што није имао потребне године живота да би му се признало право као самосталном кориснику, може поново остварити право на породичну инвалиднину након што испуни услове у погледу година живота.

Чланом 193. прописани су поступак и услови превођење својства мирнодопског војног инвалида у својство цивилног инвалида рата лицима којима је ово својство признато као цивилним лицима по основу телесног оштећења задобијеног у својству запосленог у дипломатском или конзуларном представништву Републике Србије или на путу у то представништво у вези са обављањем службене дужности из надлежности Републике Србије.

Чланом 194. прописано је да се захтев за остваривање права на породичну инвалиднину по умрлом цивилном инвалиду рата може се поднети у року од годину дана од дана смрти цивилног инвалида рата.

Чланом 195. прописан је поступак признавања повећања износа личне инвалиднине за 25% од основице инвалидима код којих постоји више оштећења која одговарају инвалидитету I групе.

Чланом 196. прописано је да ће се право на месечно новчано примање за време незапослености које су остварили ратни војни инвалиди V до X групе по Уредби о праву на месечно новчано примање за време незапослености ратних војних инвалида од V до X групе из оружаних акција после 17. августа 1990. године („Службени гласник РС”, 8/19), остваривати као право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида. Право је утврђено у износу 63% од основице.

Одредбама чл. 197. и 198. прописано је да Носиоци „Партизанске споменице 1941.”, борци народноослободилачког рата, борци шпанског национално- ослободилачког и револуционарног рата од 1936. до 1939. године, лица одликована Орденом народног хероја, орденом Карађорђевог звезде с мачевима или златном медаљом Обилића, као и чланови њихових породица задржавају права призната по прописима који престају да важе почетком примене овог закона. Таксативно су наведена права, начин њиховог даљег остваривања, начин обрачунавања износа права и износи права.

Чланом 199. таксативно су наведена права призната по прописима који престају да важе почетком ступања на снагу овог закона и права на која ће се превести и признати у складу са овим законом у погледу назива права, прописаној основици за утврђивање износа права, процентуалним износима права од основице и начину усклађивања. Прописани су рокови у којима ће се спровести поступак наведеног превођења, уз прецизирање да се права по решењима донетим у поступку превођења признају од почетка примене овог закона.

Чланом 200. прописано је да ће се поступци вођени по захтевима за признање права по Закону о правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица и Уредби о начину остваривања права припадника Југословенске војске у отаџбини и Равногорског покрета у области борачко-инвалидске заштите који нису решени до дана почетка примене овог закона, решити на начин, по поступку и у износима прописаним аналогним правима из чл. 197, 198. и 199. овог закона.

Чланом 201. прописан је поступак у вези права која су призната по прописима из области борачко инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата АП Војводина и АП Косова и Метохије. Наиме, ови прописи су престали да важе сходно одредбама члана 3. став 1. и члана 5. став 1. Уставног закона о изменама и допунама Уставног закона за спровођење Устава Републике Србије (Службени гласник РС, број 20/93), а права призната по тим прописима настављају да се остварују по прописима по којима су призната, до доношења републичког закона којим ће се уредити њихово даље остваривање. Сагласно наведеном, исплата наведених права престаје истеком месеца у коме је овај закон ступио на снагу, са којим даном престаје и важење решења којима су права призната, о чему није потребно доносити посебна решења. Остваривање ових права за период од почетка примене овог закона уређено је одредбама чл. 198. и 199, сходно којима ће се превести на одговарајућа права прописана овим законом.

Чланом 202. даје се правни основ да се војним инвалидима и корисницима породичне инвалиднине који су за време постојања СРЈ уведени у исплату права признатих решењем надлежних органа других република некадашње СФРЈ, призната права преведу на права утврђена овим законом. Ово под условом да имају држављанство Републике Србије, пребивалиште не територији Републике Србије и да су у исплати наведених права на дан ступања на снагу овог закона. Ради се о корисницима права из области борачко инвалидске заштите по прописима некадашње СФРЈ који су због ратних дешавања избегли на територију Републике Србије, а исплата права им је успостављена као вид хуманитарне помоћи.

Чланом 203. даје се правни основ да се војним инвалидима и корисницима породичне инвалиднине признатим у Републици Српској, који су преузети у систем борачко инвалидске заштите Републике Србије и којима је по прописима Републике Србије успостављена исплата права у Републици Србији на основу посебно закључених протокола о сарадњи надлежних органа СРЈ и Републике Србије, преведу наведена права и признају под условима, у обиму и на начин утврђен овим законом. Ради се о следећим протоцима: Протокол о сарадњи Савезног министарства за рад, здравство и социјалну политику Савезне Републике Југославије и Министарства за питања бораца, жртава рата и рада Републике Српске у области борачко-инвалидске заштите, потписан у Бањалуци 26. јуна 2000. године; Протокол о сарадњи Министарства за социјална питања Републике Србије и Министарства рада и борачко инвалидске заштите Републике Српске, потписан у Београду 27. новембра 2003. године, допуњен 18. новембра 2005. и 29. новембра 2006. године.

Чланом 204. дат је правни основ да цивилни инвалид рата односно корисник права на месечно новчано примање по основу цивилне жртве рата или умрлог цивилног инвалида рата, код кога је телесно оштећење, односно смрт

или нестанак настао ван територије Републике Србије и коме су до почетка примене овог закона ова права призната по прописима који престају да важе почетком примене овог закона, може и даље користи призната права у обиму, на начин и под условима прописаним овим законом.

Чланом 205. уређено је питање остваривања ортопедских и других медицинско-техничких помагала сагласно члану 63. овог закона. Сходно наведеној одредби, у основи, војни инвалид остварује право на медицинско техничка помагала у складу са прописима из области здравства. Међутим, за оштећења организма по основу којих је војном инвалиду признато својство, војни инвалид има право на протезе за горње и доње екстремитете, ортозе и инвалидска колица у већем стандарду од стандарда по прописима из области здравства, тј. у обиму, стандарду и садржини коју прописује надлежни министар. Сагласно наведеном решењу захтеви за признање ортопедских, односно медицинско техничких помагала поднети до почетка примене овог закона по прописима који престају да важе почетком примене овог закона, а која нису прописана овим законом, односно подзаконским актом донетим на основу овог закона, ће се одбити, а права на оваква помагала која су била призната до почетка примене овог закона престају истеком њиховог рока трајања.

Чланом 206. прецизира се почетак истека рока од седам година за поновно признање права на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила. Ово сходно новом решењу овог права, по чл. 89. овог закона, по коме се уместо права на путничко моторно возило признаје право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила.

Члан 207. прописује да ће се одбити захтеви за исплату права у Републици Србији на основу решења које је донео надлежни орган у Републици Србији а исплату му на дан ступања на снагу овог закона није вршила Република Србија, већ нека од бивших република СФРЈ, без обзира на његово садашње држављанство и пребивалиште. Такође ће се одбити и захтев за успоставу исплате права у Републици Србији на основу решења друге републике СФРЈ, СРЈ, односно Државне заједнице Србија и Црна Гора.

Чланом 208. прописано је да корисници којима су права призната као лицима неспособним за привређивање, односно неспособним за рад, по прописима који престају да важе даном почетка примене овог закона.

Чланом 209. прописано је да ће се исплата права по овом закону вршити и после почетка примене овог закона по прописима који престају да важе почетком примене овог закона, док се не стекну услови да се ова исплата успостави преко Јединствене евиденције података о корисницима права из области борачко инвалидске заштите сагласно члану 178. овог закона.

Чланом 210. прописано је да ће се прописи за спровођење овог закона донети до почетка примене овог закона, до када ће се примењивати сада важећи подзаконски акти.

Одредбом члана 211. наведени су прописи који престају да важе почетком примене овог закона (сви сада важећи прописи из области борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата).

Одредбом члана 212. регулисано је да ће министарство преузети све запослене који на дан ступања на снагу овог закона обављају послове борачко-инвалидске заштите у Градској управи Града Београда и Покрајинском секретаријату за социјалну политику, демографију и равноправност полова.

Одредбом члана 213. прописује се да овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику РС" а примењиваће се од 1.01.2020. године.

V. АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗАКОНА О ПРАВИМА БОРАЦА, ВОЈНИХ ИНВАЛИДА, ЦИВИЛНИХ ИНВАЛИДА РАТА И ЧЛАНОВА ЊИХОВИХ ПОРОДИЦА

Који су проблеми које закон треба да реши?

Овим законом потребно је решити следеће проблеме:

- Проблем неусклађености прописа из области борачко-инвалидске заштите са Уставом Републике Србије. Закони који регулишу ову материју донети су пре него што је Република Србија постала самостална држава;

- Постојање великог броја прописа којим је регулисана ова материја. Садашња заштита бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата, чланова породица бораца, палих бораца, војних инвалида, цивилних жртава рата и цивилних инвалида рата, уређена је у више закона, прописима аутономних покрајина Војводине и Косова и Метохије, уредбама Владе. У примени су два паралелна закона којима се регулишу права бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата, чланова породица бораца, палих бораца, војних инвалида, цивилних жртава рата и цивилних инвалида рата: Закон о правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица („Службени гласник СРС”, број 54/89 и „Службени гласник РС”, бр. 137/04 и 69/12 УС и 50/18) – који је у време доношења био републички закон) и Закон о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца („Службени лист СРЈ”, бр. 24/98, 29/98 – исправка и 25/00 – УС и „Службени гласник РС”, бр. 101/05 – др. закон, 111/09 – др. закон и 50/18) – који је у време доношења био савезни закон);

- Застарелост и превазиђеност појединих одредаба прописа из области борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата (с обзиром на услове који су постојали у време њиховог доношења и садашње услове);

- Неусаглашеност са одредбама закона и прописа из других области а који су у вези са одредбама прописа из области борачко инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата;

- Непостојање одредаба које регулишу права бораца из оружаних сукоба 90- тих и рата 1999. године.

2. Који су жељени циљеви доношења закона?

- Усклађеност закона са Уставом Републике Србије.

- По први пут, јединствено за територију Републике Србије, уредити област борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата.

- Извршити кодификацију свих прописа у овој области, чиме ће се јединствено регулисати права бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата, чланова породица бораца, палих бораца, војних инвалида, цивилних жртава рата и цивилних инвалида рата на територији целе Републике Србије.

- Обезбедити већи степен законитости у овој области, тако што ће се отклонити неусаглашеност са одредбама закона и прописа из других области а који су у вези са одредбама прописа из области борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата (нпр. регулисати законом обавезу вођења јединствене евиденције података, која је сада регулисана Правилником о Јединственој евиденцији података о корисницима права у области борачко-инвалидске заштите („Службени гласник РС“, број 54/08) а не законом, одстранити превазиђене одредбе из прописа, обезбедити бољи преглед материје, створити услове за бољу практичну примену законских решења и тиме, извршити прецизирање одређених појмова, поступка за остваривање права, доказних средства, услова за коришћење права, надзор над извршавањем овог закона и др.

- Прописати одређена права за борце из оружаних сукоба 90- тих и рата 1999. године.

- Да се у основи не умањује ниво до сада остварене заштите.

- Да обим заштите чланова породица не буде већи од заштите коју би носилац права могао да оствари по овом закону.

3. Да ли су разматране могућности за решавање проблема без доношења закона?

Чланом 97. Тачка 10. Устава Републике Србије, утврђено је да Република Србија уређује и обезбеђује систем у области борачко-инвалидске

заштите, а одредбом члана 69. став 4. Устава прописано је да се инвалидима, ратним ветеранима и жртвама рата пружа посебна заштита, у складу са Законом.

С обзиром на наведено, материја борацко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата мора се регулисати законом.

Уколико и даље остају на снази важећи прописи (тзв. Status quo опција) остају и нерешени проблеми из тачке 1. ове анализе. Оваква ситуација се не може превазићи ни у случају да се спроведу акције у циљу боље примене ових прописа.

У циљу превазилажења наведених проблема донети су: Нацрт закона о изменама и допунама Закона о правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица („Службени гласник РС“, број 50/18), као и Нацрт закона о изменама и допунама Закона о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца („Службени гласник РС“, број 50/18). Наведеним изменама и допунама ових закона само је делимично уређена материја борацко-инвалидске заштите односно њима се првенствено регулисао начин исплате новчаних износа по признатим правима као и њихово усклађивање.

4. Зашто је доношење акта најбољи начин за решавање проблема?

Доношењем Закона о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица отклониће се несагласности прописа о борацко-инвалидској заштити и заштити цивилних инвалида рата са Уставом Републике Србије и осталим прописима, решити проблем превазиђености и неусаглашености појединих одредаба важећих прописа из ове области, свеобухватно ће се регулисати материја заштите ове популације, обезбедити прегледност и јединствено поступање органа надлежних за спровођење овог закона.

5. На кога ће и како ће највероватније утицати решења у закону?

Решења из овог закона утицаће на борце, војне инвалиде, цивилне инвалиде рата, чланове породица бораца, палих бораца, војних инвалида, цивилних жртава рата и цивилних инвалида рата.

Решења из закона ће такође утицати и на све органе који решавају о правима наведених корисника (првостепене органе - општинске, односно градске органе надлежне за борацко-инвалидску заштиту и министарство као надлежни другостепени орган).

Утицај који овај пропис производи је свакако позитиван. Позитивни ефекти закона првенствено су: потпуно регулисање материје која се односи на права бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата, чланова породица бораца, палих бораца, војних инвалида, цивилних жртава рата и цивилних инвалида рата, као и усаглашавање са Уставом и другим позитивним прописима.

I

Овим законом предвиђа се нова категорија корисника која није постојала по досадашњим прописима а то су борци који су учествовали су у оружаном акцијама 90 – тих, у рату 1999. и који ће учествовати у неком

будућем рату, а који под наведеним околностима нису задобили телесно оштећење. За ову категорију корисника прописују се и нова права а то су:

1. **Право на борачки додатак**, који се признаје по одређеним условима борцу старијем од 60 година који је материјално необезбеђен, као вид материјалног обезбеђења. Право се признаје у одговарајућем проценту од најнижег износа пензије у осигурању запослених за месец који два месеца претходи месецу у коме се остварује право, зависно од категорије у коју је борац разврстан.

2. **Право на посебан пензијски стаж**,

3. **Право на легитимацију борца**,

4. **Право на „Борачку споменицу“.**

II

Поред наведених, прописују се и друга нова права а то су:

1. **Право на решавање стамбених потреба** (прописује се обавеза јединице локалне самоуправе да најмање 10% од вредности укупног броја станова издвоји за решавање стамбених потреба војних инвалида, цивилних инвалида рата, корисника породичне инвалиднине, бораца 1. категорије и корисника МНП-а);

2. **Право на легитимацију**, које могу остварити, осим лица коме је признат статус борца и: војни инвалид, цивилни инвалид рата, родитељ, супружник и дете палог борца, војника умрлог или погинулог у Војсци, цивилне жртве рата, умрлог војног инвалида и умрлог цивилног инвалида рата. Легитимација представља јавну исправу којом се доказује да је имаоцу легитимације признато наведено својство;

3. **Право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота** а остварио је право на пензију – које се признаје ратном војном инвалиду I до IV групе у месечном износу који представља разлику између 100% основице (износа просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право) и остварене пензије и

4. **Право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота** који није остварио право на пензију – које се признаје ратном војном инвалиду I до IV групе који је старији од 65 година живота а није остварио право на пензију у месечном износу 100% од основице (износа просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право);

5. **Право на породичну инвалиднину чланова породице умрлог цивилног инвалида рата I групе који је користио додатак за негу и помоћ**, која се исплаћује у износу као за кориснике породичне инвалиднине умрлог војног инвалида.

III

Одређена права која су до сада признавана прописана су у већем износу а то су:

1. **Лична инвалиднина** ратних војних инвалида, мирнодопских војних инвалида и цивилних инвалида рата - Повећани су износи свим групама личне инвалиднине. Оваквим решењем, због континуираних захтева корисника и због тога што су им то претходне Владе обећавале, делимично су враћене допунске личне инвалиднине, које су биле признате уредбама Владе Републике

Србије које су донете у инфлаторном периоду 1992/93 године ради одржавања нивоа ових примања, а које су укинуте 2006. године. Повећан је износ личне инвалиднине за 25% од основице најтежим инвалидима који имају више оштећења која одговарају инвалидитету 100% I групе. Такође, промењена је основица за одређивање новчаних износа личне инвалиднине и иста представља износ просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право).

2. Породична инвалиднина, чији су корисници чланови домаћинства палог борца, лица које је погинуло или умрло у Војсци, као и умрлог војног инвалида - повећане су из истог разлога због кога су повећане и личне инвалиднине (делимично враћање раније укинутих допунских породичних инвалиднина). Такође, промењена је основица за одређивање новчаних износа личне инвалиднине и иста представља износ просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право).

3. Право на инвалидски додатак незапослених РВИ. Проширен је круг корисника овог права, које је до сада било признато као накнада за време незапослености, само незапосленим ратним војним инвалидима од I до IV групе. Сада је ово право признато под истим условима, осим по номиналном износу права, и незапосленим ратним војним инвалидима од V до X групе. Ови војни инвалиди су до сада право за случај незапослености остваривали по Уредби о праву на месечно новчано примање за време незапослености ратних војних инвалида од V до X групе из оружаних акција после 17. августа 1990. године („Службени гласник РС”, број 42/06) под називом право на месечно новчано примање за време незапослености ратних војних инвалида од V до X групе, у истом износу. Међутим, по наведеној уредби ово право су могли остваривати само корисници тог права на дан доношења Уредбе, а не и нови корисници. Сада ће ово право моћи да остваре и нови ратни војни инвалиди од V до X групе, односно сви ратни војни инвалиди који имају мање од до 65 година живота, уколико нису у радном односу.

4. Право на бесплатну и повлашћену. Новина је повећање броја повлашћених вожњи са три на седам путовања (за војне инвалиде и цивилне инвалиде рата и за кориснике породичних инвалиднина са једног на два путовања).

До повећања износа по признатим правима дошло је због промене основице за одређивање новчаних примања: додатак за родитеља палог борца, увећана породична инвалиднина, додатак за негу, ортопедски додатак, инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида од I до IV групе, инвалидског додатка ратног војног инвалида у радном односу, новчана накнада за набавку путничког моторног возила, месечно новчано примање, породични додатак.

IV

Називи одређених права су промењени у односу на досадашње прописе:

1. Борачки додатак (мења се у право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу),

2. Накнада за време незапослености за ратне војне инвалиде од I до IV групе (које је до сада било прописано законом) и **месечно новчано**

примање за време незапослености ратних војних инвалида од V до X групе (које је до сада било прописано уредбом) мења се у право инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида,

3. **Бањско и климатско лечење** (мења се у право на бањско климатски опоравак). Уместо досадашњег права на бањско климатско лечење (које се због недостатка средстава није реализовало још од 1998. године, када је донет Закон о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца закона - који престаје да важи доношењем овог закона, прописано је право на бањско климатски опоравак, који ће се реализовати по посебном акту министра, у складу са финансијским могућностима.

4. **Право на путничко моторно возило** (мења се у право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила,

5. **Додатак за негу и помоћ војних инвалида и додатак за туђу негу и помоћ цивилних инвалида рата** - на додатак за негу I, II или III степена;

6. **Додатак за негу корисника месечног новчаног примања, повећање месечног новчаног примања због везаности за постељу** (мења се у додатак за негу IV и V степена),

7. **Увећање породичне инвалиднине** (мења се у додатак за родитеља палог борца),

8. **Додатак за негу и помоћ** преводи се у додатак за негу,

9. **Повећање месечног новчаног примања због везаности за постељу** – на додатак за негу четвртог степена;

10. Изузетно месечно новчано примање, посебно месечно новчано примање, изузетна новчана накнада (припадају изузетно заслужним борцима НОР-а, преводи се на месечно новчано примање у измењеним износима).

6. Какве трошкове ће примена закона створити грађанима и привреди (нарочито малим и средњим предузећима)?

Потребна средства за исплату права прописаних овим законом су планирана на Разделу 30 - Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Програм 0904 - Борачко инвалидска заштита, Функција 010 - Болест и инвалидност, Програмска активност 0001 - Права корисника борачко инвалидске заштите, Економска класификација 416-Награде запосленима и остали посебни расходи – у складу са лимитима, Економска класификација 423-Услуге по уговору – у складу са лимитима, Економска класификација 483-Новчане казне и пенали - у складу са лимитима, а Економска класификација

472- Накнаде за социјалну заштиту из буџета - потребна су додатна финансијска средства на годишњем нивоу у износу од 2.620.175.390,13 динара.

7. Да ли су позитивне последице доношења закона такве да оправдавају трошкове које ће он створити?

Позитивне последице доношења закона су такве да оправдавају трошкове које ће он створити.

8. Да ли се законом подржава стварање нових привредних субјеката на тржишту и тржишна конкуренција?

Закон нема директног утицаја на стварање нових привредних субјеката и тржишну конкуренцију.

9. Да ли су све заинтересоване стране имале прилику да се изјасне о закону?

У току припреме текста Нацрта закона непосредно су обављене консултације са преко 50 удружења из области борачко-инвалидске заштите, која су изнела усмене предлоге и сугестије на текст Нацрта закона. Потом је писмене примедбе и сугестије на наведени текст дало 21 удружење, као и одређени појединци. Наведене предлоге, примедбе и сугестије су биле предочене Радној групи за израду Нацрта закона, која их је разматрала.

У саставу Радне групе били су представници министарстава: Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарства финансија, Министарства одбране, Министарства просвете, Министарства здравља, Министарства државне управе и локалне самоуправе, Управног суда и Правног факултета. Чланови радне групе преносили су ставове својих министарстава у вези са одредбама Нацрта закона. Сем тога, обављене су непосредне консултације о одредбама Нацрта закона са Министарством просвете, Министарством здравља, Министарством за државну управу и локалну самоуправу и Министарством грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре.

Одбор за јавне службе Владе Републике Србије донео је дана 23. априла 2019. године Закључак 05 број: 011-4127/2019, којим је одредио спровођење јавне расправе и усвојио Програм јавне расправе о Нацрту закона. Јавна расправа о Нацрту закона спроведена је у периоду од 13. маја до 3. јуна 2019. године и иста је почела објављивањем текста Нацрта закона на сајту Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, и на Порталу е-управе.

Трибине за расправу о Нацрту закона биле су организоване у:

- 1) Врању, дана 13. маја 2019. године, са почетком у 11 часова, у сали Скупштине града Врања, Краља Милана број 1;
- 2) Лесковцу, дана 13. маја 2019. године, са почетком у 17 часова, у сали Скупштине града Лесковца, Пана Ђукића 9-11;
- 3) Крагујевцу, дана 15. маја 2019. године, са почетком у 12 часова, у сали Скупштине града Крагујевца, Трг слободе број 3;
- 4) Ужицу, дана 17. маја 2019. године, са почетком у 12 часова, у сали Скупштине града Ужица, Димитрија Туцовића број 52;

- 5) Сјеници, дана 20. маја 2019. године, са почетком у 12 часова, у сали Скупштине општине Сјеница, Краља Петра I број 1;
- 6) Краљеву, дана 20. маја 2019. године, са почетком у 18 часова, у сали Скупштине града Краљева, Трг Јована Сарћа број 1;
- 7) Сомбору, дана 23. маја 2019. године, са почетком у 11 часова, у сали Скупштине града Сомбора, Трг цара Уроша број 1;
- 8) Зрењанину, дана 23. маја 2019. године са почетком у 17 часова, у сали Скупштине града Зрењанина, Трг слободе број 10;
- 9) Новом Саду, дана 27. маја 2019. године са почетком у 12 часова, у сали Скупштине града Новог Сада, улица Жарка Зрењанина број 2;
- 10) Зајечару, дана 29. маја 2019. године са почетком у 12 часова, у сали Скупштине града Зајечара, Трг ослобођења број 1;
- 11) Београду, дана 31. маја 2019. године, са почетком у 12 часова, у сали број 2 (сутерен) Градске управе Града Београда, улица 27. марта број 43-45;
- 12) Нишу, дана 3. јуна 2019. године, са почетком у 12 часова, у сали Скупштине града Ниша, 7. јула број 2.

У јавну расправу о Нацрта закона укључила су се многа удружења из области борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата, као и органи надлежни за борачко-инвалидску заштиту и многи појединци. Учесници у јавној расправи дали су многобројне примедбе на текст Нацрта закона, као и предлоге за његову измену или допуну, како лично на одржаним презентацијама, тако и путем поште или електронским путем (више стотина примедба и сугестија).

С обзиром на изузетно велики број примедба, предлога и сугестија који је пристигао у периоду трајања јавне расправе (посебно задњих дана расправе), приступило се њиховој систематизацији и обради по темама. Обрада и систематизација изузетно великог броја примедба и њихово груписање захтевало је дужи временски период.

Предлози и сугестије са јавне расправе који су били усмерени на побољшање предложеног текста Нацрта закона и који су у духу концепта на којима се исти заснива, уграђени су у текст Нацрта закона.

10. Које ће се мере током примене закона предузети да би се остварило оно што се доношењем закона намерава?

Законом се предвиђа доношење подзаконских аката ради ближег уређивања питања из његовог делокруга. Организоваће се обуке и информативни састанци са запосленима у органима и организацијама који су задужени за обављање појединих послова утврђених овим законом, материјал ће бити доступан и на интернет страници надлежног министарства и Порталу Е-управе.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања надлежно је за спровођење овог закона, за његову уједначену примену на територији Републике, као и за надзор и давање мишљења о његовој примени. Кадровски капацитети министарства, као и првостепених органа за спровођење одредаба овог закона у овом моменту нису довољни а с обзиром на то да се прописује превођење свих признатих права, што подразумева контролу великог броја предмета.

VI. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона средства су обезбеђена у буџету Републике Србије за 2019. годину у оквиру раздела 30 – Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Програм 0904 Борачко-инвалидска заштита, Функција 010- Болест и инвалидност, Програмска активност 0001 – Права корисника борачко-инвалидске заштите, Економска класификацији 416 – Награде запосленима и остали посебни расходи у износу од 800.000,00 динара, Економска класификација 423-Услуге по уговору у износу од 15.000.000,00 динара, Економској класификацији 472- Накнаде за социјалну заштиту из буџета у износу од 13.631.500.000,00 динара и Економској класификацији 483- Новчане казне и пенали у износу од 60.000.000,00 динара.

За спровођење овог закона у 2020. и 2021. години потребно је обезбедити додатна средства у оквиру раздела 30 – Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Програм 0904 Борачко-инвалидска заштита, Функција 010- Болест и инвалидност, Програмска активност 0001 – Права корисника борачко-инвалидске заштите, Економска класификацији 472- Накнаде за социјалну заштиту из буџета у износу од 2.620.175.390,13 динара.